

Що таке вакцинація та для чого вона потрібна.

Інфекційні хвороби, проти яких проводяться щеплення, можуть виникнути будь-якому віці, але найтяжчий перебіг вони мають у дітей. Навіть незважаючи на проведення імунопрофілактики в багатьох країнах світу, щороку біля 9 мільйонів дітей гине від інфекційних хвороб. Близько 3 мільйонів дітей щороку гине від інфекцій, що можна було б попередити через вакцинацію.

Що необхідно знати про інфекції, яким можна запобігти завдяки проведенню щеплень за віком.

Туберкульоз – захворювання, щодо якого в Україні оголошена епідемія. Вакцинація проти туберкульозу проводиться в багатьох країнах, в тому числі і в Європі, де існує високий ризик інфікування або оголошена епідемія. Доцільність вакцинації за даних умов полягає у захисті дітей раннього віку від найбільш тяжких форм цього захворювання – міліарного туберкульозу та менінгіту (ураження нервової системи).

Для вакцинації використовують живі ослаблені спеціальні вакцинальні бактерії – бацилу Кальмета-Жерена (вакцина БЦЖ).

Гепатит В – визнано, що хронічна інфекція є основною причиною розвитку цирозу та раку печінки. Найбільший ризик хронізації відмічається саме у дитячому віці (у дітей перших місяців життя – до 90%, у 5 років – 30%). Діти переважно інфікуються при контакті з хворими, що не мають проявів хвороби (жовтяниці), в результаті потрапляння крові або слини в ранку (наприклад, укуси, носова кровотеча і т.д.), а також у випадку введення препаратів крові від інфікованого донора. Ефективне лікування гепатиту В у дітей на сьогодні відсутнє.

Для вакцинації використовують один єдиний компонент вірусу гепатиту В – HbsAg, що був отриманий не від хворих або з вірусу, а в лабораторних умовах при використанні сучасних технологій. Вакцинація забезпечує тривалий, позитивний імунітет. Необхідність проведення ревакцинацій (повторних щеплень) протягом життя на сьогодні спростована.

Кашлюк (син.: коклюш) – хвороба, що типово проявляється нападами кашлю. Переважно дорослі, що хворіють на коклюш, не мають типових проявів хвороби, але при цьому вони є джерелом інфекції для дітей. Захворювання найбільш тяжко перебігає у дітей першого року життя, часто виникає потреба у госпіталізації дітей через тяжкі напади кашлю, що можуть супроводжуватися зупинкою дихання (апное), виникненням у 10-15% таких ускладнень як запалення легень (пневмонія), висока вірогідність смерті. Антибактеріальна терапія коклюшу ефективна лише на ранніх стадіях хвороби, але рідко використовується, що пов'язано з проблемами діагностики, оскільки коклюш мало вирізняється від банальної застуди. Найчастіше діагноз встановлюється не на початку захворювання, а при наявності яскравої клініки, в період спазматичного кашлю. В даний період і виникають ускладнення (зупинка дихання, пневмонія, ушкодження нервової системи і т.д.). Ефективної терапії коклюшу у період спазматичного кашлю не існує.

Для вакцинації використовується два типи вакцини, жодна з яких не містить живого збудника. Перший тип вакцини – вбитий (інактивований) збудник коклюшу; другий тип – окремі його компоненти (сучасна вакцина, так звана ацелюлярна). Вакцинація проти коклюшу проводиться комбінованими вакцинами, обов'язковими компонентами якої також є анатоксини правця та дифтерії. Вакцинація дозволяє уникнути тяжких проявів хвороби та ускладнень.

Дифтерія – захворювання виникає в результаті дії токсину, який виробляється збудником. Серед нас завжди є люди - носії збудника, які не мають проявів хвороби, але є джерелом цієї бактерії для нас. При відсутності імунітету (антитіл, що повинні нейтралізувати токсин) завжди уражаються життєво важливі органи – серце, наднирники (залози, що виробляють гормони для підтримання кров'яного тиску), нирки, нервова система. Навіть при сучасних можливостях лікування близько 20% хворих помирає.

Для вакцинації використовується інактивованій токсин збудника дифтерії (так званий анатоксин), при введенні в організм якого не виникає хвороба, а утворюються антитіла здатні нейтралізувати токсин збудника, якщо він раптом до нас потрапить. Вакцинація дозволяє уникнути тяжких проявів хвороби та ускладнень.

Правець – хвороба, що розвивається у людей при потрапленні збудника в рану з ґрунту, де може зберігатися роками. В рані збудник „оживає” та починає виробляти токсин, який уражає нервову систему зумовлюючи появу сильних та болючих спазмів (судом), часто із зупинкою дихання. Травоїдні тварини та багато людей є носіями збудника в кишечнику, що сприяє поширенню бактерії та неможливості її ліквідації на планеті.

Для вакцинації використовується інактивованій токсин збудника правця (так званий анатоксин), при введенні в організм якого не виникає хвороба, а утворюються антитіла, що здатні нейтралізувати токсин збудника, якщо відбудеться інфікування.

Поліомієліт – хвороба зумовлена вірусами, що потрапляють до нас з зовнішнього середовища (із забрудненими продуктами харчування, водою, при контакті з носіями цього вірусу або хворими) та зумовлюючи в 1 випадку з тисячі ураження клітин нервової системи, які „відповідають” за рухи. В результаті – виникнення паралічів (знерухомлення, можлива зупинка дихання), що залишаються на все життя, часто призводячи до глибокої інвалідації, до смерті. Хоча в Україні завдяки проведеній вакцинації (в тому числі – додатковій „Національних днів імунізації”) останніми роками не відмічалось випадків паралітичного поліомієліту, територія отримала статус вільної від циркуляції вірусів поліомієліту, існує реальна загроза ввезення вірусів з територій, де вірус ще досі зустрічається (Індія, Пакистан, Афганістан, країни Африки і т.д).

Для вакцинації використовується два типи вакцини: перший тип – ОПВ (оральна поліомієлітна вакцина – призначається в крапельках), що містить спеціальні ослабленні вакцинальні віруси поліомієліту; другий тип – ППВ (інактивована поліомієлітна вакцина – вводиться в ін'єкції), що містить вбиті, ін активовані, віруси поліомієліту.

Інфекція зумовлена Ніб (*Haemophilus influenzae* type b, Гемофільна паличка типу б). До початку вакцинації серед дітей до 5 років життя Ніб була однією з головних збудників тяжких пневмоній (запалення легень), тяжкого гнійного менінгіту (запалення оболонки мозку), сепсису, гнійного ураження суглобів і т.д., часто призводячи до смерті, інвалідації. Розпочата вакцинація у Західній Європі, США та Канаді дітей першого року життя виявила високу ефективність у попередженні таких захворювань, що сприяло зменшенню інвалідації та смерті серед дітей перших років життя.

Для вакцинації використовується один з компонентів бактерії – полісахаридний антиген, що є достатнім для формування ефективного захисту проти цієї бактерії у дітей перших 5 років життя.

Кіп – хвороба, на яку до початку масової вакцинації, хворіли обов'язково усі у своєму житті, переважно у дитячому віці. Саме у дитячому віці кіп має найтяжчий перебіг, з частими ускладненнями – пневмонія, енцефаліт (запалення головного мозку), з високим

ризиком смерті (помирає кожен з тисячі хворих). Збудник хвороби, вірус, відносно легко передається від людини до людини, ще до появи характерних клінічних ознак, що також сприяє кращому поширенню серед людей. Ефективні ліки в лікуванні кору відсутні.

Для вакцинації використовують спеціальний, вакцинальний, дуже ослаблений вірус кору, що дозволяє сформувати тривалий імунітет, несприйнятливості до хвороби.

Епідемічний паротит (син.: „свинка”) – захворювання, що у період до масової вакцинації було обов’язковим в житті кожного. При цьому, незважаючи на переважне ураження дітей у віці 5-9 років, що характеризувалося більш легким перебігом у порівнянні з дорослими, збудник епідемічного паротиту часто був причиною тяжкого ураження нервової системи (енцефаліт, менінгіт), причиною втрати слуху. При інфікуванні у підлітковому та юнацькому віці у 20-50% пацієнтів інфекція перебігає з ураженням яєчок, що супроводжується надзвичайно вираженим болем. В рідкісних випадках запалення яєчок у чоловіків (орхіт) або яєчників у жінок (оофорит) може призвести до безпліддя, пухлин. При виникненні інфекції у вагітної жінки протягом перших 12 тижнів вагітності у 25% випадків вагітність завершується самовільним викиднем (самовільним абортom).

Для вакцинації використовують спеціальний, вакцинальний, дуже ослаблений вірус епідемічного паротиту, що дозволяє сформувати тривалий імунітет, несприйнятливості до хвороби.

Краснуха (син.: „червінка”, „німецький кір”, „корова краснуха”) – вірусна інфекція, яка в дитячому віці найчастіше перебігає легко, часто без висипу, що утруднює встановлення діагнозу, оскільки схожа на банальну „застуду”. Приводом для занепокоєння та початку вакцинації проти краснухи – виникнення краснухи у вагітних та ураження вірусом плоду особливо протягом перших місяців вагітності, що призводить до синдрому вродженої краснухи. При цьому ймовірність ураження плоду складає більше 90%, що супроводжується формуванням множинних вад розвитку таких як тяжких вад серця, нервової системи, ураження очей (катаракта) і т.д. Вірус краснухи визнано найнебезпечнішим вірусом для вагітних, для їх ненароджених дітей! Навіть до початку масової вакцинації проти краснухи, близько 20% молодих жінок не хворіли на дану інфекцію у дитинстві та мали високий ризик захворіти протягом вагітності. Вакцинація проти краснухи дітей дозволяє до настання статевої зрілості набути обов’язкового імунітету щодо краснухи, уберегти свою майбутню дитину від тяжких вад. А також, вакцинуючи дітей, ми попереджаємо ризик того, що чиясь дитина стане джерелом інфекції для вагітної, майбутньої мами, якщо вона випадково не має імунітету до даної хвороби.

Для вакцинації використовують спеціальний, вакцинальний, дуже ослаблений вірус краснухи, що дозволяє сформувати тривалий імунітет, несприйнятливості до хвороби.